

Др. Ф. Јовановић "Змај"

ЗА
ЧИСТУ ПЕТИЦУ | 5

Јован Јовановић Змај

Песмарица

Нова школа
2011.

Нарав се мења

Мали Стева познао је
једну малу Јуцу,
Стева има малу мацу,
Јуца малу куцу.

Мали Стева сад се свађа
са маленом Јуцом, –
мала маца лепо живи
са маленом куцом.

Ал' се нарав брзо мења –
то вам могу каз'ти:
друкчије ће све то бити
кад пиљез дорасте.

Кад дорасте – онда маца
неће волет' куцу,
кад дорасте – онда Стева
неће мрзет' Јуцу.

Мали коњаник

Ђиха, ђиха, четир' ноге,
све четири круте!
Ђиха, ђиха, ми идемо
на далеке путе!

Седло ми је од мараме,
узда од канапа,
а бич ми је од очина
пребијена штапа.

Раго једна, баш си лена,
зар те није срам!
Ал' кад нећеш ти да скачеш,
ја ћу цупкат сам.

Таши, таши танана

Таши, таши, танана,
ево једна грана,
а на грани јабука
као молована.
Долетеће птичица,
љуљунуће се грана,
отпануће јабука,
дигнуће је Ана.

Таши, моја, па моја,
носи деда шебоја,
на шебоју шара,
то је бубамара.
Бубамара лепета,
не боји се детета,
на руку му слета
са шебоја цвета.

Таши, бела, дебела:
сва су деца весела,
донео им чика,
из шуме лешника.
јела би и Љуба,
али нема зуба,
зато јој је сека
узварила млека.

Таши, роде, па роде,
курјак бере јагоде
кад набере доста,
молиће га Коста,
да их све не помлави,
да и Насти остави,
а курјак ће каз'ти:
„Како не бих Насти!“

Таши, таши моје луче,
иде баба по унуче,
издалека прстом пружа:
ено моја Ружа!
Таши, таши, Ружице,
нека бриде ручице,
знаш да воли баба Јела
кад су деца весела.

Таши, таши, малена,
сукња ти је шарена,
кошуљица бела,
кума ти донела;
коса ти је плава,
паметна ти глава,
а усташца замедљана
увек насмејана.

Таши, таши, Цвето,
моје чедо пето,

имаш четир' брата,
сви питају за те.
Један пита: Камо је?
Други вели: Тамо је!
Трећи тражи Цвету
по беломе свету,
а четврти нађе милу
на мајчином крилу.

Није право

Није право, секо,
сама срчеш млеко,

а сирота цица,
то јој глад голица.

И она би хтела
тог напитка бела.

Теби даде мати,
ти ћеш цици дати.

Да будете сити
и цицуљка и ти.

Уф!

Уф, музике гадне,
уф срамоте веље!
Гледај како плачу,
како се кревеље!

Пружите им огледало,
нек виде изреда
да л' то деци доликује,
како то изгледа.

Нит их когод псује
нит им чини жао.
Зашто онда плачу?
– А ко би их знао!

Нит су гладни, жедни
нит их штогод боли,
такве кмезе нико,
баш нико не воли.

Од оваквих лица
сви се живи клоне.
Оваквој се деци
не дају бомбоне.

Купање

Ала је то дивота,
кад се ко окупа!
– Што се не би купали,
вода није скупа.

Морамо се купати,
прљавштину стрести,
– нечистоћа навлачи
рђу и болести.

Зато ј' мајка спремила
воду, – али млаку,
зато је окупала
свога малог Лаку.

А сад вели: „Цицу ми
пуштати не смете,
јер ће мислит' да је сир,
појешће ми дете!“

Куцову је слободно,
нек се заиграва,
он ће Лаку чувати
кад легне да спава.

А старији, Андрија,
он се већем свукô,
што га већ не купају,
чисто би се тукô.

Чекај, чекај, Андрија,
док обришу Лаку,
ти ћеш онда добити
другу воду млаку.

Лака ће с' у колевци
топити од сласти,
а што буде сневао
неће ником касти.

Како би то стајало

Како би то стајало:
кад би човек зрео
наједаред сео
на дрвена хата –
па да се климата!?

Како би то стајало:
кад би стари дека
напио се млека,
па завијен у јастучак –
преспавао ручак!?

Како би то стајало
кад би место ђака
спремила се бака
да у школу пође –
међу децу дође!?

Како би то стајало?
Погодит' је врло лако,
стајало би исто тако
кô што стоји Кржљавићу Љуби –
цигара у зуби!

Наш свирач

Част нам је приказат вам
нашег малог Панту,
јуче ј' свиро у чешаљ,
сад свира у канту.

Ако Бог да среће,
и кад буде већи,
надамо се да ће
и дромбуљу стећи.

Које је боље

Један мали дечко
није ништ' уживô.
Све је схватô тужно,
све је схватô криво.

Мучила га често
и та мисô црна:
„Зашт' ниједна ружа
да није без трна?“

Тај је дечко имô
веселога друга,
којег није лако
обарала туга.

А зашто га није?
Верујте ми зато,
јер је свашта лепше,
веселије схватô.

Па и он сад рече:
„Радујем се, друже,
што се и на трну
могу наћи руже.“

Ала су то грдне муке...

Ала су то грдне муке,
тако гледат' у јабуке!

Јабуке су тако близу,
само уста да загризу.
А лепе су, румене су,
а слатке су, медене су,
само руке да су дуже, –
кад би могле да се пруже!
Или да је трска каква
ил' удица и пецаљка, –
или ветар да насрља
па да коју докотрља.

Ала су то грдне муке,
тако гледат' у јабуке!

Шта ја видим

Мала деца; – мала лађа; – мало море; –
мало једро и катарка над њим горе.

Мало ветра; – мали вали; – мала лука; –
мала крма; – мала мука; – мала рука.

Све је мало, – те изгледа као шала;
кад је тако, нек и песма буде мала.

Магарац и фрула

Погледајте нашег малог Ђурицу,
од трске је направио фрулицу.
Свирао је лепо, ситно, шаљиво –
а магарац слушао га пажљиво.

Ђурка мисли магарцу се прохтело
па би и он да посвира весело, –
ту му радост закратити не хтеде,
пружи фрулу, магарац је – поједе!

А по томе закључити ваљда смем
да магарац не ужива ни у чем.
Магарац се не зна лепше провести,
он презире што не може појести.

Јуца и куца

Покрај чесме стоји
једна мала Јуца,
а до Јуце стоји
њена мала куца.

Док се ћупа пуни
Јуца гледа куцу,
па зашто да и куца
не погледа и Јуцу.

Јуца гледа у очи
својој малој куци;
куца гледа у оно
што је Јуци у руци.

Шта ли мисли Душко

Шта ли мисли Душко
птицу гледајући?
Хеј, кад би је смео
напоље извући,
да је мало пипне,
да јој глади крила,
па да види би ли
из длана му пила;
п' онда да је пусти
на гране зелене, –
да чудне радости
његове – и њене.

Материна маза

Има дете у селу,
име му је Лаза,
ал' га зову друкчије:
материна маза.

Кад сва деца устану,
он и онда спава,
кад му кажу: „Устани!“
њега боли глава.

Кад устане, не уме
да се сам обуче,
не сме да се умије,
иште воде вруће.

Кад га жуљи ципела,
он ципелу туче,
тад га рука заболи
па онда јауче.

Кад му даду јабуку,
он би хтео шљива,
кад му пруже погачу,
онда би кољива.

Кад се мало огребе,
плаче и запева:
„Јао, јао, помагај,
изић' ће ми црева!“

Кад је суво, замеси
блата па се каља,
кад га мати покара,
легне па се ваља.

Кад му успу таране,
он би јео риба,
кад се рибе наједе,
тад га боли тиба.

Па зато га не зову
по имену Лаза,
већем јадно, жалосно:
материна маза!

Аратос такве љубави

Сестра Јеца
и њен братац Неца
добили су зеца.
Сестра Јеца
и њен братац Неца
баш су луда деца!

Већ не знају шта ће с њиме
у вел'кој радости;
вуци тамо, вуци амо, –
пуцају му кости.

Зеца воле, – али како? –
да је зецу наопако:
братац за реп вући стаде
да му воде даде;
за уши га вуче сека
да му даде млека.

Тешко зеки кад је пао
у те четир' шаке! –
па се мора ратосиљат'
и љубави таке!

Лени Рава

„Нисам нешто вољан“, –
рече лени Рава,
изнесе ћилимац,
па леже да спава.

Кад је устô он се
сети шта је снивô;
снивао је да је
расадник заливô.

Мрзи он и у сну
што мрзи на јави,
па зловољан поче
чешат' се по глави:

„Кад у башти радим,
уморим се јако, –
морам опет лећи
да с' одморим малко!“

Пера као доктор

„Господине докторе,
звала сам вас амо,
лутка ми је болесна,
гледајте је само.
Пипните јој образе,
пипните јој чело,
мени се бар чини,
ужасно је врело!“
Доктор седи укочен
са озбиљним миром,
пипа било луткино,
па дрма шеширом:
„Инфлуенца велика,
ал' умрети неће,
немојте је љубити
да на вас не пређе.
Лек ћу јој прописати,
прашак сваког сата,
уз то нек је протрља
ваша баба Ната.
Лимунаду правите
у вел'ким чашама,
ако јој се не пије,
попићу је с вама.“

Мали брата

Дочепò се мали брата
очевога сата,
а сат је од злата
па има и врата.
– Ала је то лепо!

А на уво кад га метне,
тад се чује нека звука,
сат говори: тика-така!
Брата мисли: хоће млека.
– Ала је то мудро!

Залио га слатким млеком
неколико пути,
брата мисли: сат се најò
па сад зато ћути.
– Ал' се разумемо!

Сад су пуни обадвоје,
и сатић и брата,
обадвоје сада ћуте.
А кад дође тата,
– Ал' ће бити гужве!

Разбијена војска

Лака, Рака и брат Нака,
то су вајна три дечака,
три војака
врло јака;
али срца врло млака,
а јунаштва – баш никака.

Зато ј' горња слика така:
прах се диже до облака.
Лака, Рака и брат Нака,
три војака
сметењака,
трком беже – од гусака.

Срда

Ја се често намрштим
и станем за врата,
пак се срдим и срдим
по два, по три сата.

Питају ме и отац,
и тетка и мама:
„Шта је теби, Евице?“
– Ја не знам ни сама.

А кад чело разведрим
(то ме стане труда),
онда питам сама себе:
„Што си била луда?“

Аца гушчар

Још сам нејак, још сам мали,
зато су ми гуске дали,
да их чувам – бригу моју –
да остану све на броју.

Ако будем добре среће,
па кад будем момче веће, –
тад ће чуват' браца Аца
чопор свиња и прасаца.

Нека, нека, Бог ће дати,
још ћу и то дочекати
да протерам кроз долове
саме краве и волове!

Јованка баштованка

Куд погледаш,
свуда
чуда.
Ова киша
баш је луда.
Што баш сада
тако пада
кад Јованка,
баштованка,
раденица
вредна, жива,
врт залива.

Падај, кишо,
горе с неба,
падај онда
када треба;
кад Јованка,
баштованка,
своје лене
дане слави,
пак по целу
недељицу
врт залити
заборави.

Мали Ђука

Кад очисти чизме свима
домаћима,
кад испраши све капуте,
црне, плаве, жуте,
тада и свој ишчибука
Мали Ђука.

Његов капут најпрашнији
сада виси о чивији,
закрпа је на њем' сила,
једна другу поклопила.
„Тај је капут права брука“ –
Вели Ђука.

Волô би он лепо руво,
ала би га здраво чувô!
Ал' он нема маме, тате,
нема, богме, још ни плате.
То је патња, то је мука –
Је ли, Ђука?

Али зна он шта се каже,
да вреднима Бог помаже;
пак се узда, пак се нада,
и савлада триста јада,
нити плаче, нити кука
Мали Ђука.

Јунак Лака

Виделе су гуске
како руча Лака,
пред њиме је тањир
красних ваљушака.

Две се гуске дигле
на хајдучко дело,
а гладне су биле,
јуришаше смело.

А шта ради Лака,
то мајчино луче?
Он песницу стиска,
ал не сме да туче.

Смешно ј' било гускам'
то јунаштво гњило,
појеле му ручак,
наздравље им било!

Мали Јова

Мали Јова једио се
што је тако мали,
попео се на столицу
па се, висок, хвали.

Једио се мали Јова
што нема бркова,
нагарио науснице:
„Сад сам чика Јова!“

Мали Јова силом хтеде
да је човек стари,
па метнуо преко носа
неке наочари.

Од кудеље направио
дугу седу браду,
а огрнô дедин прслук
да га не познаду.

П' онда рече: „Поч ми дајте,
ви, који сте мали!“
А другови, кад видеше,
сви га исмејали.

Мали Јова покуњи се
од срама и стида,
а ево ти старог деде,
па му прслук скида:

„Доле, Јово, са столице,
скидај наочари,
утри брке, скини браду,
ти још ниси стари!

Свашта има своје време,
онда лепо личи,
што ј' од Бога коме дато,
нек се тиме дичи!“

Ботаничари

Погледајте малог Јашу,
малог Глишу!
Озбиљно се шумом шећу, –
ботанишу.

А ко шта би најволели
да се нађе?
Јагода би хтели, то је
понајслађе.

Сад се мисле, премишљају,
где да траже.
„Тамо преко за потоком“ –
Глиша каже.

А кукаван један зечић,
од најмањих,
преплашен је протрчао
баш иза њих.

Ох, не бој се, луди зече,
лаки, чили,
они би се још од тебе
уплашили.

Нису ловци, – они другим
послом ходе:
ботанишу, то јест иду
у јагоде.

Да ме метне ко за краља

Да ме метне ко за краља,
ја бих знао како ваља,
јагода бих доста имо –
други порез не бих примо.

Па кад ми је рођендан,
све бих позвô у мој стан,
сва би деца дошла амо,
да се својски поиграмо.

Место новца од папира,
сковао бих сто талира,
купио бих седам чета
од олова, од дрвета.

Никад не би било поста,
ручали би свега доста,
локумића сваког свеца,
место хлеба – све переца.

Купио бих нашој Маји
прстен што се ноћу сјаји,
нашем оцу лулу стиву,
а Милеви лутку живу.

А пред Васу ја бих стао,
буквицу му читао,
да ми одсад даде мира,
мене краља да не дира!

Мрак

Мислио би човек
кад погледа мрак,
да је страшно моћан,
да је силно јак.

То би било наопако –
ал' на срећу није тако:
свећицу зажежи,
а мрак одмах бежи!

Бродари на везаном чамцу

„Збогом, мајко, ми идемо!“ –
„Акобогда тако?“ –
„У Азију, у Африку
и још даље малко.

„Збогом, мајко, лађа с' креће!
Ми смо сад бродари.
Што је море тако плитко,
то ништа не мари.

„Из Азије донећемо
датула, смокава;
из Африке једног малог
тигра или лава.

„Где најлепшег буде цвећа,
узбраћемо стручак,
вратићемо с' јоште данас –
и то баш на ручак.“

Велика тајна

Један дечко бистра ока
седео је крај потока,
гледао га како скори,
слушао га где жубори.
Сустижу се ситни вали, –
баш су нешто шапутали;
мора да је тајна нека,
што је носе из далека.
Сагиње се дечко ниже
да разбере што изближе;
волео би тајну чути,
нешто врло важно слути.

Коњаник

Можда бих ја јахат могò,
јест – ал' најпре треба много:
треба коњиц за јахање,
треба седло за седлање,
треба спреман да се попнем,
и оструге да га копнем,
треба колан да га стегнем,
треба узда да затегнем –
треба хтети, треба смети,
па да видиш куд се лети!

Мали филозоф

Љуљао се, љуљао
наш весели друже,
наједаред, – ето ти га,
прекину се уже.

Том колачу, верујте,
није се ни надô;
да је било мало више,
и већма би страдô.

Ал' он зато не плаче,
филозоф је прави,
седећ' мирно на земљи
чешка се по глави.

Брата се дури

„Ево, брато, лутке, на је,
гледај само колика је!“
А брата се дури, љути,
па ће руком одмахнути:
„Иди, – бежи, – ћути!“

„Хајде, брато“ – сека рече,
„Да идемо брати цвеће!“
А брата се дури, љути,
па ће руком одмахнути:
„Иди, – бежи, – ћути!“

„Хајде, брато“ – сека зове,
„Да нахраниш голубове!“
А брата се дури, љути,
па ће руком одмахнути:
„Иди, – бежи, – ћути!“

„Хајде, брато, да с' играмо,
што год хоћеш, реци само!“
А браца се онда сплео.
Ко би њему угодιο, –
не зна ни сам шта би хтео!

Чупоглавац из кутије

Отворише кутијицу
Јањица и Ната
коју им је са вашара
синоћ донô тата.

Из кутије искочио
чупоглавац мали,
па је стао кô да пита:
Но! – што сте ме звали?

„Звали смо те – да нам певаш“,
хтеде рећи Јања,
хтеде рећи, ал' не може
од тешка смејања.

А Ната би радо рекла:
„Ја те нисам звала!“
Ал' од страха стисла јој се
та усташца мала.

Разговор с мачетом

Цицуљко,
мицуљко,
овамо се вуци;
помисли,
погоди
шта ми је у руци?
Један грумен шећера,
нек ти буде вечера.

„Шећера!
Вечера!!
Здраво ми је фино.
Можеш га
појести
с твојом канарином.
Знаш ти шта је за менека:
Један чанак млека.“

Напомена матери

Наша мала Јуца
са столице муца:

„Мати, мати, мати,
знас колко је сати?

Здлаво много куца,
глеба да се луца;

гладна сам вец и ја,
гладна је и куца,

па и птица пева
и њој клце цлева.“

У мраку

Срамота је разборитом ђаку
бојат' се у мраку, –

бојати се вештице, вампира,
чега нема, то никог не дира.

Ал' је добро пипати по мраку
и застати на сваком кораку.

Није вампир што у мраку прети,
већ се може о штогод запети.

Запнеш, паднеш, крв пролијеш млаку,
зато буди опрезан у мраку.

Мали див

Ја сам сада највећи
у свој околини,
сви сте моји дечасти, –
тако ми се чини.

Има људи високих,
ал' *оваких* нема:
и мој отац сад би ми
био до колена!

Попô сам се на дрво, –
то је цела тајна,
ал' та моја висина
неће бити трајна.

Морам сићи, гладан сам,
крај ће бити хвали,
па ћу опет, ко и пре,
бити дечак мали.

Читају

Шта радите, госпођице,
смето ли да знамо?
„Ах, молим вас, маните нас,
вид’те да читамо.“

А зар ви већ читат знате?
„Ма са које стране.“
А иде л’ вам то баш лако?
„Па, као и лане.“

Е, да чујем шта читате
Лепо и ваљано.
„Ја не могу гласно читат,
Само полагаано.“

Али, ваша цица, канда,
Из руке вам скаче;
„Каква цица, – та забога,
То је моје ђаче.“

Кад је ђаче, што мауче?
„А шта се вас тиче!
Моје ђаче не мауче.“
Да шта ради? – „Сриче.“

Добри суседи

„Добар вече, суседице!
Ух, ала сам жедан!
Би л' ми дала мало воде,
само гутљај један?“

„Хоћу, хоћу – драге воље,
вода није скупа.
Кад си жедан, ево ти је,
ево цела ћупа.“

„Хвала, хвала, суседице!
Е, баш се разблажих.
Кад вам од нас што затреба,
само мени кажи.“

Јоја и гуска

Поред баре стоји Јоја,
нема мира ни покоја.

Све се кеси, све се смије,
распињу га враголије.

А по бари гуска плови
са кћерима и синови.

Па га гуска мрко гледи,
јер јој гушчад он не штеди.

Већ их увек гњура, дира,
никада им не да мира.

На њег' гуска често сиче,
ал' се Јоја и не миче.

Већ песницу своју стиште,
зове гуску на бојиште.

Наједаред: Га, га, га, га! –
Скочи гусак, повија га,

да јуначки мегдан деле, –
а наш јунак – шумангеле!

Ника

Ово вам је браца Ника!
Поглед му је намрштен
као у војника.

На глави му шеширина
кô у генерала.
О рамену виси му
трумбетица мала.

И био би браца Ника
свакој војсци дика, –
само, срце није му
као у војника.

Јер какав је јунак,
какво ми је срце то, –
да ко викне: „Ево миша!“
он би побегô.

Наш јунак

Погледајте амо,
децо, са свих страна,
ето, то је наш чувени
јунак од мегдана.
У руци му копље,
коме нема пара
(ништа зато ако је
оклагија стара).
О бедру му сабља,
ни њој нема мане
(случајно је опасао
сад са десне стране).
На глави му клобук,
с њиме парадира
(на слици се не види
да је од папира).
И трумбету има
кад треба да свира
(док не стекне своју чету
сам се егзерцира).
На авану стоји,
на све стране варда, –
ко га пита, одговара:
„Ја сам аван-гарда!“

Страшна прича

Најстарија, Вита,
нешто страшно чита,
о некој аждаји
што се ноћу сјаји.
А деца се боје
и од сенке своје,
узверено гледе,
неки чак и бледе.
„Страшна је то прича!“
– вели мали Вића.
„Као да је збиља!“
– вели мали Иља.
„Истина је цела!“
– вели мала Лела.
Лаза једва дише,
зној са чела брише.
Влајко бечи очи:
„Шта ће сада доћи!“
И Кастор је уво
окренуо к Вити,
и он би да чује
шта ће даље бити.

Само неко заспа,
па већ и захрка, –
ено погледајте

Ацка, патицврка. —
Шта се њега тиче
аждаја из приче!

Ја и моја цуца.

Ја и моја цуца, ми се
И не расављало;
Заједно се сугало,
Заједно читамо.

Кад се чита, онда цуца
У то још и оде;
Ја сам има сањиво,
Она ко од леде.

Најрадије следа ајачу,
Кад је најојастнија;
Ал ја знам и дамао
Чисаома јој брија.

Ђира

Мали Ђира
уз тарабу штудира!
Дао би цвеће,
ал' не зна коме ће!

Мисли, мисли:
дати – ил' не дати?
И тако ће, чини ми се,
заспати.

Ево браца

Ево, браца,
погледај пајаца!
Мала хуља
гле како се љуља.

Ти би плакô
кад би морô тако,
не би знао –
можда би и пао.

Позив у комендију

Јављамо ти ја и Мија:
сутра биће комендија.
Нека дође коме прија
каламандарија.

У трумбету ја ћу свират',
Кастор ће ми секундират.
Малог мопса већем уче
да скакуће кроз обруче.

Стевица ће памук јести
па из уста траке прести.

Анђелија биће дама
у дугачким хаљинама,
па ће играт' на штулама.

Андрија ће бити деда,
брада ће му бити седа,
па ће да нам приповеда
о зеленом жапцу,
о црвеном врапцу.

Јоја ће се пајац звати,
– он се уме преметати.

Крајцара се плаћа само,
пожури се док имамо
још седишта,
– лутка неће платит' ништа.

Пачија школа

„Јесте л' чули, кумо,
– верујте, без шале –
отвара се школа
за пачиће мале.“

Тако је и било,
– верујте, без шале –
отвори се школа
за пачиће мале.

Сви пачићи дошли,
на клупама стоје,
стари патак метнô
наочаре своје.

Све их је уписô
у каталог, мале,
па их је прозивô, –
верујте, без шале.

Па се онда шетô
с озбиљношћу крутом;
учио их учио,
и књигом и прутом.

Учио их, учио
од среде до петка,
ал' се нису одмакли
даље од почетка.

Није било успеха
учитељском труду,
цела мука његова
остаде залуду.

Ништа више не научи
пачурлија га,
него што је и пре знала:
– га, га, га, га, га!

Биће игранка

„Ал' гле данас наше цице,
ваздан глади лице!
нема сумње, нема,
некуда се спрема.
– Па реци ми, цицо мила,
куд си тако наумла?“

„Право ћу ти каз'ти,
добра моја Анка:
довече ће бити
велика игранка.
Од јуче ме тамо
другарице зову,
игранка ће бити
на суседном крову.“

„Па кажи ми, де,
ко ће бити све?“

„Та биће нас издалека,
биће и изблиза:
биће госпа Чварковићка
и сестра јој Лиза;
Мишковићка са три кћери
с траком из Париза;
биће Сара из млекара,

биће Санка иза банка,
и с тавана Цана,
А већ то се зна,
да ћу бити ја.

„А од мушких Брка Рис,
Репко Маук, Миша Пис,
наћи ће се и још који,
ко ће да их све наброји!
Играће се до зорице, –
зато гладим своје лице.“

„Е лепо се друштво збира,
али ко ће да вам свира?“

„Не брини се, и то стига,
музика је наша брига;
кад почнемо мазур вељи,
чућеш и ти у постељи.“

Ко си ти

То на свету још не видех,
таке беде и чувиде:
није већи ни од миша,
а брада ко у дервиша –
Ко си ти?

Што се бечиш тако круто?
Што ме гледаш тако љуто?
Ко ти даде тол'ки нос?
Ваљда мени у пркос.
Ко си ти?

Не миче се, мирно стоји,
тај се мене баш не боји,
још му рука ћушком прети,
ти утваро, ти авети,
Ко си ти?

Нити збори, нит се смије,
нит излази из кутије.
Бежи! – Ил' ћу ја побећи!
Само то би могô рећи –
Ко си ти?

Јеси л' кепец, ил' си див?
Јеси л' мртав, ил' си жив?

Са чела ти пакост читам; –
Ма чујеш ли шта те питам:
Ко си ти?

Патак и жабе

Ако сте докони
прочитајте ово:
патак украј баре
држао је слово.

Слушале га жабе
велике и мале,
слатке су му речи
једва дочекале.

Говорио патак
о врлини мира
и да нико никог
не треба да дира.

Свако има права
да слободно живи,
не сме тлачит' оне
што му нису криви.

Слога, мир и љубав
благослов је прави,
зато нека нико
никога не гњави.

Слушале су жабе
ово красно слово,

кад патак ућута,
десило се ово:

Један жабац мали
пближе је стао, –
а патак га зграби,
па га прогутао.

Из овог се нешто
и научит' даде:
хуље лепо зборе,
ал' нитковски раде.

Лаза и његови голубови

Лаза зове
голубове,
 а они му дођу;
гледају га,
поштују га
 као каквог рођу.

Они њему
на рамену
 гугутом се мазе:
благо нама
сиротама
 поред нашег Лазе.

Зрна доста
и што оста
 иза ручка мрва,
нама носи
златокоси,
 ми му брига прва.

„То ја радо
вама дадох –
 наздравље вам буди!“
Радо даје –
и Лаза је
 голубије ћуди.

Дете и лептир

Дете:

Лептирићу, шаренчићу,
ходи к мени амо!
Ево имам лепу ружу,
омириши само.

Лептир:

Ја бих дошо, ал' се бојим
какве игле клете.
Стиснућеш ме, пробошћеш ме,
п' онда збогом, свете!

Дете:

Нећу, лепко, нећу, лепко,
живота ми мога.
Само хоћу да избројим
кол'ко имаш нога.

Лептир:

Е, па то ти могу казат'
и издаље малко:
лептир има шест ножица.
– А сад збогом, ранко!

Жаба чита новине

Седи жаба сама
на листу локвања,
од жаркога сунца
штитом се заклања

Да новине чита
то вам слика каже,
ал' не мож' да нађе
што јој очи траже.

Знате већ о чему
жабе бригу воде:
хоће ли се скоро
одселити роде.

Птица тилатале

Код белог Београда
у хлађаној Сави
купао се Милутин,
трећошколац прави.

На обали стајало
његово одело,
био му је ту и фес,
леп и чист зацело.

И у мору сињему,
баш код Шибеника,
купао се други ђак,
Кресојевић Ика.

На обали било му
испод жбуна ниска
све одело, и она
капа далматинска.

Са висине гледала
птица тилатале,
па се птици прохтело
збијат мало шале.

Узе капу Икану,
однесе је Сави,
тамо где се купао
трећешколац прави.

А фес његов пренесе
чак до Шибеника,
тамо где се купао
Кресојевић Ика.

Чудио се Београд,
па у чуду виче:
„Наш Милутун, мајчин син,
постô Далматинче!“

Чудио се Шибеник,
па од чуда скаче!
„Глете, глете, Ика наш
постô Србијанче!“

Али су их љубили
и онде и туде,
та чудесна измена
раздрагала људе.

Пак и мени за песму
придали се тема.
И сад још да завршим,
П' онда више нема.

Колико је до мора
од хлађане Саве,
толико је од шале
до истине праве.

Зецови у очајању

Давно је то било, – ко би време знао,
кад је зецовима живот додијао.
„Јадан је то живот!“ – повикаше зеке,
„Све стрепиш и трнеш од невоље неке,
никад немаш мира, ни дању ни ноћи,
не знаш кад ће ловац с хртовима доћи!“
Сви пођоше, дакле, због вечите страве,
да у воду скоче, па да се удаве.

Кад је дошла руља, духа тако слаба,
до језера, – ту је било много жаба.
А малене жабе, кад спазише зеке,
у највећем страху повикаше: „Креке!“
Поскакаше, јадне, стрмоглавим скоком,
да се спасу у свом језеру дубоком.

Један зече рече: „Пријатељи моји,
гле, зар има кога, ко се и нас боји!
Е, хвала ти, боже!
Хајд'мо, браћо, натраг, још се живет' може!“

•

Кад терети тешки хоће да те сморе,
ти погледај друге, још слабије створе,
па ћеш тако бити срчаније воље,
и трпећеш лакше, док не буде боље.

Чудни су то пилићи

Чудни су то пилићи:
одмах првих дана
од мајке се разиђу
на десетак страна.

Не могу да остану
у дворишту своје,
свако тежи некуда
свету широкоме.

Траже нешто, кљуцају,
никад се не смире,
све се њима допада,
па свугде завире.

Као да их далеке
просторије зову,
свако би да открије,
Америку нову.

Мајка им се намучи
и промукне, брале,
док прикупи у јато
те Колумбе мале.

Како је жабац стекао бркове

Жапчева је жалост стара
и голема,
што на телу свом ниједне
длаке нема.

Ал' једаред, после таквих
брига многих,
приближи се један паук
дугоноги.

Сад ће му се испунити
жеља пуста,
те паука одмах зграби
– па у уста!

С обе стране ноге вире
паукове, –
поносито жабац суче
брке нове.

Куцина кућа

Наша куца живи
у сопственој кући,
кућа јој је толика,
могу и ја ући.

Једанпут сам ушô,
ушао сам, боме,
и куца се здраво
радовала томе.

Једанпут сам ушô,
више нећу ући,
нека седи сама
у тој својој кући.

Знате л' зашто нећу?
– Има много бува.
Уф, толико бува
да вас Бог сачува!

Неће мачка да се сиграмо

Ала је та мачка!
Цео дан је грдим;
ал' сад ми је дошло
да се већ расрдим!
Носим је овамо,
носим је онамо,
покажем јој књигу:
„Хајде да читамо!“
У књизи су слике,
она и не гледи.
„Па кад нећеш да читаш,
а ти мало преди!“
Неће ни да преде
(а још како уме)
што год речем чини се
кô да не разуме.
Огрнем јој ћебе,
стресе га са себе;
ја јој пружим лутку,
она је огребе.
„Ако хоћеш, ево ти
мој шеширић мали!“
Тек јој метнух на главу,
а она га свали.
Па зар вреди такав створ
да се с њиме дружим...

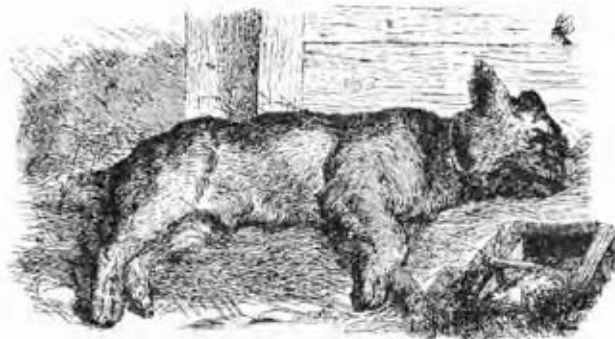
Дошло ми је, Бога ми,
да је мајци тужим.

Никад мира

Што је много, баш је много,
ја сам већем изнемогô!
„Хајде, Мура, штап прескачи!“
„Бацим пиљак – мораш наћи!“
„Хајде, Мура, мало члови!“
„Хајде, Мура, зеца лови!“
Одем куда, газда пита:
„Куд се Мура ваздан скита?!“
Кад му дођем, он ме грува:
„Шибе, Мура, пун си бува!“
Ако ћутим: „Зашт' не лаје?“
Ако лајем: „Шта је? Шта је?“
Дању зебем, ил' се парим,
ноћу морам да стражарим.
С мачком морам да се свађам,
деци морам да угађам,
а кад дође да се једе,
сви за пуном софром седе,
ту се пева, ту се гости –
Мури баце две-три кости!
Легнем мало да продремам,
јест, ни онда мира немам;
ту је трка од чељади,
ту су муве, ту обади;
макар легô полеђушке,
макар легô потрбушке,

свирају ми око њушке.
Ни за часак не смем лећи –
то је живот баш керећи!

Врабац и мачка

„Где ћеш, врапче, зимовати?“

– пита мачка врапца стара.

„Овде, онде, –

туда, свуда!“

– тако врабац одговара.

„Где ћеш, врапче, данас ручат’?“

– пита мачка врапца стара.

„На крај шора,

наврх ора’!“

– тако врабац одговара.

„А где ти је конак, врапче?“

– пита мачка врапца стара.

„Шта те брига?

Погоди га!“

– тако врабац одговара.

„Знаш ли, море, зашт’ те питам?“

„Јер си мачка, а ја тица!“

– То је рекô

па утекô, –

оста мачка тужна лица.

Зека, зека, из јендека

Скочи зека из јендека
па по снегу лако прти,
за њим скочи други, трећи,
а за трећим и четврти.

По ћилиму белом скачу
један другом на крчаку, –
преметну се преко њушке,
ваљају се полеђушке.

Гуркају се у том трку,
ћушкају се у том хуку,
– ко их гледа не мож' знати
играју л' се или туку.

Гледао их ловац стари,
пуцати му беше жао,
узе листак књиге беле
па је зеке – нацртао.

Зека, зека, из јендека,
баш је данас срећан био!
Данас му је – деце ради –
стари ловац опростио.

Нађите ми

Нађите ми једног миша,
ма у коме света крају,
ког је мајка одгурнула
да га мачке – васпитају.

Нађите ми једну муву
која памти таквих брука,
да је отац, да је мајка
слали у „лер“ код паука.

Нађите ми једно зече,
било горе, било доле,
које отац, мајка шаље
да му хрти мозак соли.

Нађите ми то голупче
које ј' икад слала мати:
иди, чедо, у јастребе,
они ће те васпитати.

Нађите ми једну овцу
овца ј' барем ћуди млаке,
која ј' слала јагње своје
на науке у курјаке.

Нађите ми где кокошку
– доста ми је једна сама,
која ј' слала пилад своју
у клостере лисицама.

Та један ми пример дајте
да је зверка тако крута, –
а ја ћу вам рећи хвала
четрдесет и два пута.

Веселе у риту

У риту је сјала
месечина блага,
јест, она је пала
као нова снага;

просула се као
неко старо вино, –
жаба рече патки:
„Хајд да с' веселимо!“

Те је лепе речи
и корњача чула
и по њој се нека
радост разасула;

па за часак тили
коло се ухвати. –
Тако, моји драги,
весела вам мати!

Играју кроз трску,
играју кроз ситу;
лепо је весеље,
лепо је у риту.

Где се коло хвата,
знак је братске слоге, –
кад заигра срце,
играјте и ноге!

А да л' има свирке?
И свирка се чује.
Чујем чисто и ја, –
та комарци зује.

Играјте! Замерке
нема ни најмање.
Слађе је играње
него туговање.

Ја зацело не знам,
је л' све тако било,
ил' се можда сликару
само тако снило.

Доста, кад је слика
весела и слатка,
како игра жаба,
корњача и патка.

Магарац се досетио

Магарцу је жао било
што ј' магарац прави,
што га нико неће
достојно да слави.

Напокон се сети,
одлану му души:
„Том су свему криве
моје дуге уши!“

И он оде хирургу
(ради свога мира),
замоли га да му
уши оперира.

Подрезат му уши,
то је било лако,
– ал' онда је магарац
јоште већма њакô.

Миш, мачка и мишоловка

Вија мачка миша драга
без икакве псовке,
вијала га, вијала га
око мишоловке.

Кад се мишу учинило
да већ нема моћи,
протури се као шило
па у ловку скочи.

Ту весео диже раме,
гласак свој узвиси:
„Ето видиш, мачко, да ме
ухватила ниси!“

Код мачке на части

У прастаро време
– тако шала гуди,
мишеви су били
безазлени, луди.

Мачка их позове
на слатка семења,
а они јој дођу
пуни поверења.

Трпеза је пуна,
све изабрано јело,
а мачка је села
баш у горње чело.

Па очима светлим
мери своје госте,
мисли ког ће прво
а кога ће после!

Лакоумна штука

Штука реком плови, ништа јој не смета,
ал' у реци била мрежа разапета;
ту је мрежу сплела рибарева рука,
у ту мрежу сада заплете се штука.
„Пропала сам!“ – рече кад у мрежу паде,
па у муци вељој врпољит' се стаде;
срећа је послужи па излазак нађе,
– из мреже изађе.

„Ко би се том надô, – мишљаше у себи –
да ту има мреже никад рекла не би!
Запамтићу како с' одсад чуват' треба,
– ал' гле тамо горе, гле залогај хлеба!“
Отисну се горе где је мамац пливо,
с отвореним уст'ма залете се живо.
Из мреже се спасла, ал' удица пуста
– закачи јој уста!

После гозбе

Жабац и жабица
у гостима били;
ту су много јели,
а богме и пили.

Појела је жаба
Ше'сет и пет мува,
Трбух јој се напео,
Не може да дува.

Рече жаба жапцу:
„Ја се, мужу, бојим –
нећу моћи кући
на ногама својим.“

Жабац одговори:
„Тешко је и мени,
ал' морам помоћи
својој драгој жени.“

Па јој приђе ближе,
на леђа је диже
и однесе кући –
малко посрћући.

Коњ и врабац

Врабац:

Ој, дорате, дико међ' коњима,
ти благујеш пред пуним јаслима:
на тој хрпи не би ни познао
два-три зрна кад би мени дао.

Коњ:

Гле ти мога самозвана госта!
Лаже да му два-три зрна доста,
чини ми се да је гладан јако, —
једи, врапче, колико ти драго!

•

И они су јели, јели натенане,
за обоје беше довољано хране.
Коњ је био добар, срећан врабац мали,
у топлој су штали тако зимовали.

Затим дође лето, пуно клетих мува;
муве ти на коња, коњ од мува дува, —
ал' сад му је врабац десна рука био,
јер је по сто мува зачас уловио.

Мачак иде мишу у сватове

Женио се млади миш
у селу Шалали,
водили су девојку, –
мачка нису звали.

Мачак рекô: „Чекајте
и госта незвана!“
У саонице упрегô
четири зекана.

Па појури сватовски
по том путу белом,
у паради највећој,
с породицом целом.

Али неко поручи
мишу брзојавом:
„Сакријте се, сватови,
не шал'те се главом!“

Мачак стиже прекасно, –
јер за часак тили
весели су сватови
сви у рупи били.

„Многа љета“ – чуло се
све до зоре саме,
из местанца сигурног,
из рупине таме.

Ћуран и врабац

По дворишту ћуран шеће,
ваздан пућка и блебеће,
главом вије, шири реп,
мисли: Боже, ал' сам леп!
Све се шири, све се мери,
кинђури се, кочопери,
али једно
зло га једи,
што га нико,
ал' баш нико,
и не гледи;
пси пролазе,
ал' не хају,
неће да га
ни залају!

Само један врабац клети
са тарабе доле слети
поред ћурка надувена
да му натре под нос рена!

Поче пред њим скакутати
па му поче цвркутати:
„Залуд, стриче, дуваш, деваш,
не издува чега немаш!

Лепши соко него врана,
лепши паун од ћурана!“

Разљути се ћуран луди
па још више шири груди,
поче крестом климатати,
крил'ма бити, запарати!

А врабац се само смије
па му вели ко и прије:
„Лепши соко него врана,
лепши паун од ћурана!“
А наш ћуран шта да ради?
Све се већма горопади,
п' онда оде да не гледи
тога врапца што га једи.
Опет пућка и блебеће,
дигне главу па се шеће:
све се шири, све се мери,
кинђури се, кочопери, –
ал' бадава,
јер га свако исмејава.
А што рекô врабац чили,
већ су и пси научили
па сад лају са свих страна:
„Лепши паун од ћурана!“

Цица-маца и рундов-бундов

Седи цица испред врата
па главом климата,
каткад мало реп потресе
и облизује се;
све по реду шапе диже
па их лепо, лепо лиже;
нико јој не полива –
а опет се умива,
језиком се утира –
кад нема пешкира,
па се онда шапом глади
по брку, по бради:
сад је чиста, налицкана,
лепо очешљана –
шта ће сад?
Сад се мало згури
и мало зажмури:
кадикад
протегли се здесна, слева,
мало трепће, мало зева,
кад мува залута,
цица је прогута,
па се онда смести
као да ће прести.
И заиста преде,
а деца је гледе.

Ал' ево јој госта нова –
рундова-бундова!
Па на цицу-мацу зину,
исплазио језичину,
па на цицу режи,
ал' цица не бежи!
Рундов поче и да лаје –
Цица жмури, и не хаје:
„Нека лаје, зла му мати,
ваљда ће му додијати!“
Али рундов кавге тражи:
Вау, вау, вау, вау, вау!
А цица се окуражи
и рече: Мијау!
Па на мегдан скочи,
фрска ноздрвама,
светле јој се очи,
жеравица сама,
па се накострешу;
срце вољно,
знање бојно,
мегдан ће да реши.
Нека дође ком' се прохте
да окуша њене нокте
што умеју вешто гребсти –
рундов поче зепсти.
Нека зебе, зла му мати,
цица ће га угрејати.
Па му на врат скочи,

шапама у очи,
па га чупа, па га гази,
а рундов се пренерази.
Примио је многу ћушку,
покуњио изгребену њушку,
из очију сузу проли,
репом маше кô да моли.
А цица га ману,
јунак на мегдану,
и на своје место седа,
на рундова и не гледа.
Умила се, очешљала,
по моди се налицкала,
па се мирно смести,
поче опет прести.
А рундов је примио
ту лекцију малу,
у себи је мислио:
„Та не зна за шалу!“
Сад под дудом рундов спава,
њушка му је сва крвава,
и горе је могло бити,
могô ј' очи изгубити;
срећа га је спасла –
на псу рана, на псу и зарасла!

Лупеж и пас

Лупеж:

Ћути, зељо, ћути,
на ме се не љути!
донд сам ти красну
кобасицу масну.

Пас:

Не бих, хуљо, ја заћутд
да ми десет дадеш,
јер ја видим шта ти хоћеш,
ти хоћеш да крадеш.

•

Верно псето лаје, лаје
и лајати не престаје.
Не треба му кобасица,
од лупежа дара,
дужност му је чуват кућу
и свог господара.

Дошао врабац да нам нешто каже

Жив, жив, жив!
Хвала богу, ја сам јоште жив,
опростите, молим лепо,
ако сам вам штогод крив,
Жив, жив, жив!

Живи били и ви сви,
што ме нисте гонили!
зима већем пролази,
пролеће нам долази,
данас, сутра биће зима
нама свима за леђима.

Да не нађох око ваших кућа
лепе ситне хране,
ја бих зимус проводио
врло посне дане.

Можда би ми желудац
о празнину запô,
а можда бих, сиротан,
од глади и скапô.

Јесте л' ви то мени дали,
ил' су дари сами пали,

то не могу да расудим
мојим мозгом малим.

– Тек ја, ево, дођох,
вама да захвалим...
Немојте ме терати,
ја ћу вама певати.

– Не баш као славуј,
ал' боље нег' жабац,
свако пева својим гласом,
– а врабац кô врабац.

Маче

Ја сам мало маче
што мауком плаче,
не зна само шта ће.

Стојим, стојим, стојим,
а нешто се бојим,
да не скочи откуд
какав велик миш.

Могô би ме тући,
за бркове вући.
Аратос га било,
то ми није мило.

Ал' да откуд видим
мишићићка мала,
ком је мила шала, –
с њиме би се моја шапа
апа, рапа, здрапа,
радо поиграла.

Вивак

Ви-ви-ви! Ви-ви-ви!
На стражи смо ми.
Зелени се наше перје,
а блиста се ко бисерје,
и на глави перјаница, –
то се зове стражар-птица.

Ви-ви-ви! Ви-ви-ви!
На стражи смо ми.
Ко ј' без пушке може проћи,
али ловац не сме доћи.
Ако дође, залуд труди,
стража цикне, све пробуди.

Ви-ви-ви! Ви-ви-ви!
На стражи смо ми.
Ми смо спасли многе птице,
многе птице и зверчице,
Те нас свако радо гледи, –
добра стража много вреди.

Чворак

Нисам дете, нисам ђак,
ал' сам ипак весељак.
Вид'ли сте ме по сто пута,
али никад забринута.
Не знам шта су бриге, бóље,
ја сам увек добре воље.
Радо сам код људи, –
веселе сам ћуди.

Не знам певат' баш на ноте
да се топиш од милоте.
Али певам брзо, лако,
сад овако,
сад онако.
И кô ластва кад цвргукне;
и ко славуј кад промукне;
и ко кос,
ал' кроз нос;
и кô чорба кад се срче;
и кô врата кад зацврче;
и кô точак кад зашкрипи;
и кô лонац кад прекипи.

Враголан сам од главе до пете,
та да ми се сити насмејете.

Имам дара
за пудара,
ал' ме људи неће,
ту сам лоше среће, –
нађу каква старца лења
што се туда гига, гења,
ал' заграби део;
ја бих грожђе само јео,
продават' га не бих хтео,
тако ми поштења!

Скоро ћете бербу брати,
би л' и мене хтели звати?
Ево, реч бих своју задô
да бих дошô врло радо
да покажем све што знам.
Зовните ме, дед'те, дед'те!
Јер ако ме не зовнете,
– доћи ћу и сам!

Страшило

Мили боже, шта то бити може,
или грми ил' се земља тресе,
па се руше зечији конаци,
па ти беже зечији јунаци,
старо тамо, а младо овамо.

Нити грми нит' се земља тресе,
већ ено га чуда некаквога:
освануло јутром на уранку
посред лепа поља купусова,
– ко с' осврне, до срца претрне.

Беж'те зеци (то вам је у крви),
страшно чудо, и име му страшно,
страшилом га називају људи.
Две му ноге у тле укопане,
две му руке до две суве гране,
кошуља му рита узорита,
са ђубрета овамо донета,
глава руса главица купуса,
а на њојзи брука од клобука.

Ветар дува па страшило њија,
а страшљивци мисле да их вија.

Четири мачке

Четир' лепе мале мачке
имао сам прошле зиме;
посматрајућ' њине ћуди
дадох свакој згодно име.

Једну назвах Мазулина,
другу назвах Теша преда,
трећој рекох Мишисава,
а четвртој Брзоједа.

Наћикаше моје мачке мале,
и сад збиља постаде од шале.
Мазулина, та се само мази,
са столице никад не силази.
Тета преда постала је преља,
само преде, нема других жеља.
Мишисава, – велика јој хвала,
мишевима већ је додијала.
Брзоједа, то је хала права,
ждерала би и онда кад спава.

Нећеш, лијо, што си хтела!

Две су патке живовале
на обали неког рита,
где је никла разна трска,
красан рогоз, вита сита.
Ту је њима добро било,
имале су, барем, мира;
нико није долазио
да им смета, да их дира.

Поветарац ћаркао је
својим меким дахом тихим,
жабе су им крекетале,
а комарци певали им.
Летеле су куд им воља,
увек скупа, нераздвојно, —
једном речи: живеле су
скромно, али задовољно.

Не беше им дуго време,
торокат' су много знале, —
па се тако једног дана
око нечег споречкале.
Једна патка другој рече:
„Беж' од мене, ти си луда!“
Ту увреду друга патка
није могла да прогута,

па размахну оба крила,
а кљун спреман да убоде.

То спазила тета-лија,
па јој викну: „Тако, роде!
Удри само, ти си јача,
немој чекат' псовке нове,
не дај никад лошем на се,
не дај да те лудом зове!“
Дотрчала лија ближе
да се битком њином слади,
а у себи хуља мисли:
„Биће ћара мојој глади!“

Ал' патке су мудре биле,
згледнуше се помирљиво,
па говоре душманину:
„Правила си рачун криво.
Не треба нам твог савета,
разумемо жеље твоје;
ако смо се споречкале,
ми смо зато ипак своје.
Што је било, сад је прошло,
ми праштамо једна другој;
а ти тражи луђе створе
па се њиним месом угој!“

И поскочи једна патка
па у воду бућну чила,

а друга је истог трена
у висину одлетила.
Оста лија јадна, гладна,
забринута, невесела.
А наслов је ове песме:
Нећеш лијо, што си хћела!

Магарац и слон

Тужио се магарац:
„Лоше сам ти среће!
Људима су смешне само
уши магареће, –
а у слона уши
куд' камо су веће.“

Слон то чуо, пак се
замисли дубоко:
„Да су моје уши веће
види свач'је око,
ал' ја моје уши
не дижем високо.“

Слон

Подигло се шест другова
у Индију, у далеку,
жеља им је видет слона, –
не вид'ли га у свом веку.
Рекао им један старац:
„Признајем вам прохтев леги,
ал' ви, људи, видет слона
не можете, јер сте слепи.“
Јер одиста, слепи беху
сва шестор'ца – ваља знати,
ал' одговор њихов беше:
„Ми ћемо га опипати.“
Е, па добро кад је тако.
И одоше шест другова
и стигоше у Индију
до слонова.

Примаче се један братац
једном слону, и то с бока.
Опипа га, онда рече:
„Вала, ствар је то широка.
Не треба ми очни вид:
слон изгледа као зид!“

Други братац, тај је опет
спреда стао,

па је слону зуб дугачки
опипао.

И он рече: „Е, сад ми је
ствар позната,
слон изгледа као дирек
мојих врата!“

И трећи је спреда дошò
своме циљу,
он је слону опипао
само риљу.
Чим опипа, одмах рече:
„Знам сад и ја,
слон изгледа као нека
грдна змија!“

А четврти, он је опет
друкче стао.
Па је слону само ногу
опипао.
И он рече: „Хвала Богу,
знам већ сада.
Слон изгледа, слон изгледа
као клада!“

Дође пети па ти руку
горе диже,
опипò је слону уво, –
ништа више.

Па сад му је суд изрећи
било лако:
„Слон изгледа ко лепеза,
исто тако!“

А шести се примакао
одострага,
њему опет реп тог звера
паде шака.
Чудећи се пипô га је
понајдуже,
онда рече: „Слон изгледа
као уже!“

После су се препирали
дуго здраво,
који од њих шест слепаца
има право.
Та сваки је имô право
нешто малко,
ал' целину није познô
баш ниједан,
баш никако.

Пливач и жаба

Гледала је једна жаба
из прикрајка, из близине,
како неко хитро момче
вешто скаче с трамбулине.

Па му рече: „То је лепо
што си тако вешт и чио.
Лепо, красно! Ал' то, мајде,
од мене си научио!“

Момак на то: „Истина је,
ти си мајстор посла тога;
и што ј' добро, није стидно
научити – ма од кога!“

Веверица

Алов! Онамо чак!
Да ли је још ко лак
'вако ко ја?
Јест, да!
Час крив, час прав,
час стрмоглав, –
сад сам на земљи,
сад сам на грани,
сад сам на врху,
мâни ме мâни!
Још један скок, па гле!
Хајд', ко ће пре?
Ко сме?
Па тако по вас дан,
а никад сан.
Без крила лети враг
чио и лак.
Дајте ми простора,
не треба м' одмора,
брзахно, живахно,
овамо, онамо...
Зелена гора, зелен лес,
данас је слава, пир и плес.
Свирајте птичији родови,
шеве, славуји, косови:
а ја ћу да вам поигравам,

умем па знам, –
што имам, то вам дам!
Нисам човек, нисам птица,
ја се зовем – веверица!
Веверица вевери,
ко ће да јој замери?
А кад ловци дођу амо,
хај'те, птице, да бегамо, –
нека бежи куд ко зна,
ја већ знадем куд ћу ја:
горе, доле, право, криво,
брзо, лако, чило, живо,
под камење, у корење,
у тазбину, у јазбину,
кроз рупицу у кућицу,
ту се мало смирим
па кроз прозор вирим,
ловци траже: „Гди је, гди је
тај кумашин наш?“ –
Наћи ћеш ме, како није,
наћи ћеш ме баш!

Пужу

И то су ми рогови –
пружиш па увучеш!
Боље немој беснети
кад не смеш да тучеш.

На слави код лава

У пећини краља лава
била слава.
Ту је било красних јела
од сто фела.
Крај осталих животиња,
беше ту и свиња.
Свиња њушка тамо-амо,
П' онда рече, чујте само.
Рече: „Шта?!
Зар ту нема мекиња?“

Два зеца

Седела је без бриге
наша мала Мира,
ручала је лепо
из својег тањира.

Близу наше Мирице,
ту се преметало,
весело и чило,
једно зече мало.

Све док једно за друго
нису ништа знали,
весели су били
ови наши мали.

Ал' кад спази Мирица
зеку поред себе,
сва се уплахирила,
срце јој зазебе.

А кад зека опази
ово страшно дете,
потресе га дрхат
од главе до пете.

Мира би да побегне,
ал' куда и коме?
И зеца је стегô страх
па члови пред њоме.

Ух, големе невоље!
Ух, големе беде!
Избеченим очима
једно друго гледе.

Доручак

Добро јутро, јарекањо,
добро јутро, брадекањо,
јеси л' се искако?
„Имао сам доста каде!“
– Па би л' штогод жвакó?

„А ја ја, а да да,
Само да ми ко што да!
Желудац ми хладан –
уф, ала сам гладан!“

Верујем ти, гладна хало,
та теби је увек мало,
ал' разведри мрко лице,
донó сам ти травичице.

Тако, тако, горопади,
из руке ми траву вади,
ал' ме немој ујести,
јербо ће ти присести!

Песма о Максиму

Кад је Максим чуво стадо,
премишља је врло радо
о причама старих бака,
о четама вилењака.

Било подне тихо, немо, –
Максим сео па задремô;
наједанпут, нуто чуда,
скочи неки старац с дуда.

На старцу је било цубе
од *шалимсе* светле чоје;
седа брада до колена
од *варамше* беле боје.

Имо ј' крила *ка* у рака,
а рогове *ка* у миша, –
око паса црвен појас
од зелена *невидиша*.

У руци му златан ковчег,
тврдо злато (све се гиба) –
он Максиму поче зборит
тако гласно као риба:

„Ој, Максиме, чедо моје,
ил' унуче – шта ли си ми,
прени скоком, скочи оком,
па ковчежић овај прими!

*У ковчегу лажди њажди
амајлија билбилији, –
ко прочита шта ј' у њему
до века ће срећан бити!“*

Максим прима, старац даје
уздишући: иха-хај!
Ко ми и сад још верује,
нека чита песми крај.

Кад отвори Максим ковчег,
од милине сав претрну,
јер ту нађе хартијицу,
тако белу, чисто црну.

Хартија је била мала,
једва већа од три хвата,
на хартији беху слова
од мокрога сувог злата.

Е, сад само нек прочита,
па је срећан, – али јао!
Још једанпут, двапут јао!
– Максим није читат знао!

Ја бих сада могô свршит'
ову песму шалозбиљну,
јер је песма стигла мету,
ону мету куда циљну.

Ал' још видим оног старца
где се цери иза луга, –
ко јод данас чииаи не зна,
шом се сваки ђаво руја.

Гаша

Гашо, Гашо, тужан Гашо,
шта ће с тобом бити?
Гаша хтеде столар бити –
тежак му је сврдо.
После хтеде ковач бити –
гвожђе му је тврдо.
Он је хтео тикач бити –
кидају се конци,
и лончар је хтео бити –
ал' му смрде лонци.
Затим хтеде кројач бити –
ал' га игла боде.
Што год Гашан поче радит,
све натрашке оде!
Гашо, Гашо, лени Гашо,
шта ће с тобом бити?

Гашо, Гашо, тужан Гашо,
шта ће с тобом бити?
Гаша хтеде пекар бити –
вреле су му пећи,
Гаша хтеде месар бити –
ал' је тешко сећи.
Прохте му се чизмар бити –
ал' удара ћириш,
још и ратар хтеде бити –

ал' му смета кириш.
Тад ћурчија хтеде бити –
опет игла боде;
што год Гашан поче радит',
све суноврат оде!
Гашо, Гашо, лени Гашо,
шта ће с тобом бити?

Гашо, Гашо, тужан Гашо,
шта ће с тобом бити?
Гаша ј' много започињо,
а ниједно не дочињо.
Е тако су лета прошла,
Гаши старост дошла.
Сад гладује и јауче,
плаче, виче, хуче:
„О младости, лепо доба,
лудо ли ти прође,
куку леле, тужан Гашо,
до чега ли дође!“

Тешко сваком који не зна
рада ни заната,
гладовање, јадовање
нераду је плата.

Пура-Моца

Ево, децо, то је онај Пура-Моца
што је већем трипут бежао од оца!
Лолестије лоле нема испод неба:
појео је више батина нег' хлеба.

У школу га дали – у школи је спавô.
А кад није спаво, боље да је спавô;
скамлије је секо, ногама је лупô,
ил' је муве хватô па им крила чупô,
кречио је перо, прописе је дерô,
књиге није чувô, већ се њима грувô,
недељом је бежô од божија храма,
у порти се тукô са алвацијама.

Кад се већем много покрхало штапа
(а кол'ко је било, нема ни хесапа)
тад учитељ рече: „Ено, синко, врата,
кад за школу ниси, учи бар заната!“

Хе, „занат је златан“ (оном ком је мио),
али Моца није баш низашта био –
то јест, он је био и кројач и брица,
али нигде дуже од пет недељица.
На посô се дури, а на зло се жури;
на батине свикô као његов нико.
Који год га мајстор примио под крило,
тај је брзо рекô: аратос те било!

Тако ј' сада постô од заната лола
(отац му је свиснô од туге и бола).
Скита се и луња, пролазе му дани –
жалосна му мајка што дембела храни!
Запали цигару, а шешир нахери,
очи му подмукле ка у какве звери,
тражи друштво лоше да се коцкат може;
савет ни да чује, већ лаже и псује.
Ох, сачувај Боже, чисто не смем каз'ти,
потраје ли тако, тај ће још и красти...

Њега је насликô један добри деда
да видите како бангалоз изгледа;
па кад га сретнете, да се уклоните,
од таквих дечака увек да бежите.

Пазар

„Добро јутро, стрина-Соко!“

Добро дошли, госпар-Ђоко!

„Како, како?“

Све полако –

сиротиња раја.

„А имате л' јаја?“

Тога има доста.

„А ми стекли госта.“

Е, па нека, нека;

а је л' издалека?

„Из Госпођинаца;

но, пошто су јајца?“

Два новчића јаје,

тако се продаје.

„О, ала сте скупи,

Ко ће то да купи!“

Е, друкчије није.

„Дајте јевтиније!“

О, идите само,

ал' да с' не ценкамо:

три новчића пар,

па готов пазар.

„Хајде, кад велите.“

– А кол' ко желите?

„Десет биће доста

за нас и за госта.“

Ал' да вам се мати
и сестра не стиде,
зато ћу вам дати
још и једно приде.

Матује,
Девоца су дево
Кад се појави,
Девоца су дево
Кад се не појави
А девојка Пелка
Ево је на шрама,
Свако се није не шрама,
Чак се не ђвама!

Свет

Ала је леп
овај свет, –
онде поток,
онде цвет;
тамо њива,
овде сад;
ено сунца,
ево хлад;
тамо Дунав
злата пун,
онде трава,
овде жбун.
Славуј песмом,
љуља луг, –
ја га слушам,
и мој друг!

Стара бака

Године су многе,
а леђа нејака,
године су тешке –
згурила се бака.

Али ипак воли
и песму и шалу,
увек има причу
за дечицу малу.

Кад је деца сретну,
у руку је љубе,
а она се смеши:
„Хвала ти, голубе!“

Па се онда сместе
испод брсне зове,
па потеку приче
све нове и нове.

Замирише зова
од сунчева зрака, –
уживају деца,
ужива и бака.

Баба Љуба

Стару баба-Љубу
на рочиште звали,
– па се покајали.
Кад је стала торокати,
згледнуше се адвокати;
као да је навијена,
клепеће јој брада, –
то се зове – швада!

Судац једну, – баба сто,
наопако, шта је то?!
Судац руком маше: стој,
баба тера посô свој,
и како се захукала,
чини ми се не би стала
до мрклога мрака, –
стара чегртаљка.

Судац се разљути
што неће да ћути,
продрмуса звонце,
па на ноге скочи:
„Сад језик за зубе, –
ил' ћеш грдно проћи!“
А на то се насмејала
стара баба Љуба:

„Опростите, господине,
ал' – ја немам зуба.“

*Etto, nara fere
Na vzhara prava lora
On bair pe rai vrolag,
O vrolag fole*

*Ama, kora, raboro
Ne vzi vello fole,
Ker se nara gora,
Ude se boravo*

*A v kora heto
Ja v vrolag rora,
Koto v vrolag rora,
Ena v vrolag rora!*

Дете и бака

Бако, старо бако, – бабушчице мила,
Јеси л' и ти кадгод мала, млада била?
Јеси л' могла кадгод исправити леђа?
Је л' и твоја коса била кадгод смеђа?
Је л' и твоја хаља била кадгод кратка?
Је л' и тебе когод звао: „Душо моја слатка?“
Је л' и теби когод кадгод 'ваку лутку дао?
Ваљда се скрхала, па ти је сад жао?
– Та зар мора, бако, остарети свако?
Хоћу л' и ја, бако, остарети тако?
Морам ли зар и ја бити тако седа,
тако смежурана, згурена и бледа?
Па зар томе нема баш никаква лека?
– Зар се то не може живети довека?

Вече

Сунце ј' прешло своје путе
преко неба, њиве плаве,
сад ће птице да ућуте,
а звездице да се јаве.

Још је светла она страна,
јоште запад румен краси,
као спомен великана
кој' се смрћу не угаси.

Пастир своју фрулу лаћа, –
песма крила разавила,
раденик се с посла враћа,
њега грле деца мила.

Тишина се блага лије
по сеоцу нашем широм,
вече иде да покрије
све уморне благим миром.

Ветар

Ја сам ветар, дижем прах,
зар вас није, децо, страх?!
Сад сам дете кô и ви,
па ћарлијам којегди;
сад сам вихор, момче холо,
играм коло наоколо;
сад вам цичим као гуја,
сад сам ветрић, сад олуја.
Затворите прозор, врата
да вас ветар на замлата!
Ја сам ветар, дижем прах,
зар вас није, децо, страх?!

Ево наших ласта

Ево иду, као звани,
наши лањски сукућани.
Ево наших ласта мили',
баш смо вас се зажелили.
Ход'те ход'те, птице вите,
да с' од пута одморите!

Ход'те, ход'те, гости моји,
ваше старо гнездо стоји!
Порушит' га нисмо дали,
ми смо вам га сачували.
Не идите другој страни,
ход'те к нама кô и лани!

Под нашим је кровом мирно,
нико није у вас дирнô.
Ми певамо и играмо,
ал' се никад не свађамо.
Живећемо у радости, –
добро дошли, наши гости!

Сунце и ветар

Хвалио се ветар свуда,
уздиго се преко свега,
и сунцу је пркосио
да је јачи и од њега.

„Ниси јачи, – сунце рече. –
Хвалиша си, ветре, само.“
„Ја ти рекох да сам јачи!“
„Е, па хајд' да покушамо!

Ви'ш путника оног доле
где корача поред Саве,
да видимо ко ће прије
шубару му скинут с главе!“

Поче ветар дуват, – али
што он већма дува, брије,
путник већма капу чува
и на уши навлачи је.

Затим поче сунце сјати
кад је ветар већ уминô, –
сунце сјало љупко, мило,
а путник је капу скинô.

Пчела и цвет

Развио се пехар
мирисава цвета,
а ка њему пчела
весела долета.
Ту је слатки прашак
брала задуго:
та канда су створени
једно за друго.

Зимска песма

Зима, зима, – е, па шта је?
Ако ј' зима, није лав!
Зима, зима, – па нека је,
не боји се ко је здрав!

Хајд' напоље момак ко је,
тамо веје крупан снег,
видиш онде навејô је
читав бедем, читав брег.

А шта може зима мени,
шта ми може, шта ми сме?!
Нек ми носић поцрвени,
ето то је, то је све.

Сека Зорко, немој стати,
твој нек буде први ред;
сад ћемо се загрејати, –
чучни само на тај лед!

Гле сад живе железнице, –
то је трка, то је лет.
Збогом, птице крилатице,
наш је сада цео свет!

Из носа нам пара лиже,
– хајд' у госте ко је зван!
А Цампа нас једва стиже, –
Тика-така „ајзлибан“!

Истина

Истина је јунак,
држи се кô стена,
и кад на њу зине хала,
и кад мислиш да је пала,
– победа је њена!

Пази шта чиниш

Нежном руком дотичи се цвета
ком се боја под росом прелива,
за час тили од наглости твоје
спашће с њега прашнаста кадива;
сатро си му красоту с недара,
а што оста, то је жалост прека...
Ох, ласно је починити квара,
ал' је тешко после наћи лека.

Дивна крила видиш у лептира
који лети по зеленом лугу,
гледајући очи ти се сладе
ко да видиш у близини дугу.
Зграбиш ли га, нестаће му шара,
прекинô си млађана му века...
Ох, ласно је починити квара,
ал' је тешко после наћи лека.

Славуј поје у брсноме жбуну,
ти га слушаш, у песми уживаш,
штуј му срећу и слободу драгу,
занемеће ако га повијаш.
Савест ће те љуто да покара,
навукô си клетву на себека...
Ох, ласно је починити квара,
ал' је тешко после наћи лека.

Лепа реч

Једна лепа, блага речца,
пре ће ганут' срца тврда,
учиниће више него
цео речник пун погрда.

Прекомерност

Једна кап би млека
муви доста била,
у њојзи се никад
не би удавила.

Ал' лакоме муве
најрадије суну
у море од млека,
у музлицу пуну.

Ти што немаш мере
у свом младом веку,
гледни муву што се
удади у млеку.

Да и млеко шкоди,
ко би рећи могô?! –
Ал' отров је, веруј,
све што год је много.

Поштење

Поштење се не мож' купит',
јер га поштен не продаје
ни за блага сва голема.
А непоштен продô би га,
ал' га нема.

Добар друг

Који има добра друга,
не боји се очајања:
подељена туга упола је мања;
подељена срећа два пута је већа.

Сади дрво

Где год нађеш згодна места,
ту дрво посади!
А дрво је благодарно
па ће да награди.

Наградиће изобиљем
хлада, плода свог,
наградиће било тебе,
било брата твог.

У новом капуту

Добио је капут нов
па шета по среди,
кад опази сиротињу –
ни да је погледи.

Ко сам, ја сам – мисли он
шта ја за ког марим!
Нек завиде који дршћу
у траљама старим!

Два сиротна детета
стајала крај пута,
два сиротна детета,
без топлих капута.

Кад је холи капутлија
дошó до њих близу,
они су га гледали, –
завидели нису.

Мој охолко, твом капуту
цена здраво бледи, –
чисто срце, без зависти,
много више вреди.

Птица у кавезу

На прозору кавез стоји,
у кавезу птица мала,
а тужна је, врло тужна,
тек што није заплакала.

Па је пита хранитељка
кад грумечак њојзи даде:
„Шта је теби, птицо моја?
Изјадај ми своје јаде!

Та сад имаш лепу кућу,
ја ти дајем лепо хране,
сад би могла певат' песме
да се ори на све стране.“

Из кавеза птица вели
гледећ' тамо у даљине:
„Имам свега, тешко мени,
и људи ми добра чине.

И сувише имам свега
што немају друге птице,
ал' највећег добра немам –
немам своје слободице!“

Дед и унук

Узô деда свог унука,
метнô га на крило,
па уз гусле певао му
што је негда било.

Певао му српску славу
и српске јунаке,
певао му љуте битке,
муке свакојаке.

Деди око заблистало,
па сузу пролива,
и унуку своје рече
да гусле целива.

Дете гусле целивало,
п' онда пита живо:
„Је ли, деда, зашто сам ја
те гусле целивô?“

„Ти не схваташ, Српче мало,
ми старији знамо:
кад одрастеш, кад размислиш,
каз'ће ти се само!“

Јутутунска јухахаха

У краљевству Јутутуту
краљ тринајсти Балакаха
обећао свом народу
да ће дати јухахаха.

Само нека буду верни,
нек' војују о свом круху,
нека ћуте и нек' жмуре,
нек' плаћају јухухуху.

Послушни су Јутутунци,
плаћали су јухухуху,
ћутали су, жмурили су,
војевали о свом круху.

А пролећем сваког года
попне с' на брег Балакаха,
па повиче громогласно:
добићете јухахаха!

У краља су јаке прси,
грлат ли је Балакаха,
кад повиче, брда с' оре –
јухахаха, хаха, хаха!

Сви се гро'том смејат стану,
све се тресе брат до брата,
а од смеха, тешка смеха,
за трбух се и краљ хвата.

А шта им је тако смешно?
Ил' је смешан Балакаха?
Ил' су смешни Јутутунци?
Ил' је смешно „јухахаха“ ?

Све троје је доста смешно,
понајвише Балакаха,
кад озбиљно, милостиво,
проговори: Јухахаха!

Срећни су ти Јутутунци,
срећан ли је Балакаха,
кад их тако развесели
празна речца: Јухахаха!

Обележја

По свом перју птица,
по чистоћи домаћица,
по укусу со,
по рогов'ма во,
по топлоти лето,
по лајању псето,
по говору луда –
познају се свуда.

Кад би

Кад би јелен имо крила,
то би брза птица била.

Кад би лутка знала шити,
могла би ми шваља бити.

Кад би хлебац падо с неба,
свак' би имо кол'ко треба.

Кад би млеко текла Сава,
сир би био забадава.

Кад би увек био мај,
пећима би био крај.

Кад би Дунав био врео,
свак' би рибље чорбе јео.

Кад би... ал' што не мож' бити,
о том немој говорити.

Песма

*(скривљена из пословица разних старих
и нових народа без икакве свезе и циља,
без дубља или илића смисла)*

Ко шећер једе,
изгуби зубе. –
Ко проју сеје,
врапци га љубе. –
Ко њиву оре,
нада се плоду. –
– Ко хоће сува,
не гази воду.
Јест!
Не гази воду.
Да!

Ко ј' пио жучи,
том пелен слади. –
Ко је ожежен,
тај кашу хлади. –
Ко нема токе,
тај чуве коже. –
– Ко иде на лед,
тај пасти може.
Јест!
Тај пасти може.
Да!

Ко сеје коров,
не воли цвеће. –
Ком иде карта,
том љубав неће. –
Док трају шуме,
биће и грађе. –
– ко тражи кавге,
ласно је нађе.
Јест!
Ласно је нађе.
Да!

Ко не зна играт,
не виче: Хопа! –
Ко има браду,
не треба попа. –
Ко пчеле чува,
том се и роје. –
– Ко хоће туђе,
изгуби своје.
Јест!
Изгуби своје.
Да!

Где кремен расте,
онде се креше. –
Где кога сврби,
онде се чеше. –

Ко има брата,
није сиромаш'. –
– Ко жели мира,
тај седи дома.
Јест!
Тај седи дома.
Да!

Што краћи дани,
то ноћи дуже. –
Куд оде јуне,
там' ће и уже. –
Увек су близо
ивер и клада. –
– Ко другом копа,
сам у њу пада.
Јест!
Сам у њу пада.
Да!

Поздрав Николи Тесли

За његове њосеџе Београду 1892. године

Не знам шта је, је л' суштина,
ил' то чини само мисô –
чим смо чули: долазиш нам,
одмах си нас електрисô.

Нашто жице спроводнице.
Електрика јури широм,
ваздухом ће бити споја
(после можда и етиром).

– Стоји стабло, стоји Српство,
мајка сваком листу – сину;
најсвежији лист му трепну
па одлети у даљину.

Ти нам, Тесла, ти врличе,
оде летом јаче струје
у далеку Колумбију,
да ти умље колумбује.

И ти, Тесла, у којем се
исполинске мисли роје,
тебе враћа неодоље,
да пољубиш стабло своје.

Љуби стабло, дојчине му,
сисни дојку, сине врли;
свака грана српског стабла
Тесли тепа, Теслу грли.

Београд је данас сретан,
рукујућ' се с српском диком,
и открива срце своје
пред Србином велебником.

Но ти мораш опет натраг
– састанак нам кратко траје –
ал' топлоту носи собом
братимскога загрљаја.

Остварена ј' мисо твоја,
мисо дивна и голема:
међу нама биће веза,
а даљине нема, нема.

Разумеће листак свежи
сваку жилу свога стабла,
спајаће нас електрика
(електрика наших срца)
и без жице и без кабла.*

** Наш велики научник Никола Тесла (1856-1943) посетио је Београд у јуну 1892. године. Том приликом се сусрео и са Јованом Јовановићем Змајем, песником чију је поезију од детињства волео. Змај је тим поводом написао ову песму и прочитао је гратом госту.*

ДВАНАЕСТ ЗМАЈЕВИХ ПЕСАМА

у избору Николе Тесле

Никола Тесла је 1894. године у америчком часопису „Сенчури маџазин“ објавио текст „Змај Јован Јовановић – највећи српски песник данашњице“, и у њему најлепшим речима говорио о Змају и његовој поезији. За ту прилику Тесла је направио свој избор најдражих Змајевих песама, који овде доносимо.

Циганин хвали свога коња

Гледаш, – је ли, мога коња,
господару стари?
Не знаш је ли коњ ил' тица
ластавица?
Скидај наочари –
не можеш се нагледати,
већ хајде пазари!

Ти још питаш за Путаља
да ли ваља?
Немај бриге!
Да не ваља, не би био
он код Циге.
Не можеш га у царевој
наћи штали, –
само Цига што не уме
да га хвали.

Да га поспе сувим златом
ко не штеди, –
још и онда један дукат
више вреди.

Ако имаш: једе сено,
зоб и сламу;

ако немаш, он не иште,
не треба му.

Немој да му гледаш зубе,
мој голубе, –
ни ја му их нисам гледо,
немој ни ти, –
тај не може остарити;
– што га дуже тераш, куме,
све је млађи, –
па де, сад му
пара нађи!

А што питаш: хоће л' моћи
какав јендек да прескочи?
Јендек, јендек, – какав јендек!
тај се није још родио
кој' он није прескочио, –
прескочи га тако лако,
као да је пиле неко, –
и то *уздуж*, не попреко.

Ја га јашем без седла, –
седласта му леђа.
– За пасош га не питај,
јер – то њега вређа.

Иди, куме, иди, иди –
још ме питаш: како види?

То је да се приповеда:
види остраг кô и спреда,
види ноћу кô на дану,
а на дану кô у ноћи, –
такве су му очи.

А што питаш, мој пријане,
има л' мане –
та зато га и продајем,
мој пријане,
јербо нема мане, –
таки коњи нису за нас,
за Цигане.

А брзина каква му је?
Малко ј' бржи од олује.
Сад ћеш чути,
казаћу ти:
једном сам се из Ердута
враћô с пута.
Мада нас је пљусак вијô,
он се није уморио.
Муња севне, а он рже, –
пљусак брзо, а он брже;
пљусак пишман на мог ата,
па га хвата;
а Путаљ га преко гледа,
па се не да.
Пљусак лети да полије,

– тек што није!
Кад стигосмо под шатора,
у цигански дворац леп,
на мом коњу све је суво,
покисô му само
– реп.

Зашт' је војска ућутала

Играла се деца мала
боја и војника;
а у боју има увек
вике и усклика.

Душмана су надјачали,
град су му отели;
победа је њина била,
њом су се занели.

Па ето их, вратише се
још од боја врући,
вратише се под заставом
кући, певајући.

Ал' у собу кад уђоше
са тешкога пута,
наједаред цела војска
кô нема заћута.

Могоа би човек чути
како расте трава. –
А зашто су ућутали?
– Мали браца спава!

Једна цура...

Један цура мала
пољубац ми дала,
а што га је дала
кад се покајала;
за пољубац један
песму је искала.

Кад си песму хтела
што си ми отела
срце из недара,
које песме ствара,
зоро моја бела!

Клетве

Час би тебе клео,
што си тако лепа,
а час мајку моју,
што м' не роди слепа!
Ал' на обе клетве
моје с' срце цепа.

Тајна љубав

Уздахнула девојка,
уздахнуо и ја,
уздисаји, њен и мој,
један другог вија.

Летели су пролећем,
по цветов'ма свима,
зумбул трену па оба
у себека прима.

Славујак се напио
из чаше зумбула,
линџ песму из срца,
зора га је чула.

Чула га је девојка,
чуо сам га и ја,
опет уздах, њен и мој,
један другог вија.

Зна се место избрано
наших уздисаја,
откуд славуј сваку ноћ
срдашце напаја.

А ујутру пева нам,
ми слушамо немо,
па све боље и боље
песму разумемо.

О, зумбуле, зумбуле!
О, ти зоро сјајна,
о пролеће, пролеће,
о љубави тајна!

Уместо срца

Уместо срца гуја,
уместо душе бес,
у оку дивљи пламен,
у руци самокрес.

На челу тешки облак,
на уснам' тежи смех,
у смеху црна клетва,
у клетви црни грех.

Ни жеља, нити нада,
да камо л' крепости, –
ни страшћу ниси човек –
па шта ћеш са мном ти?!

Тебе је пакô зачô
и бацио на смет
у свом најљућем гњеву
на тебе и на свет.

А мржња те је нашла
где с' вијеш као црв,
надојила те крвљу –
отровала ти крв.

Твоје су црне мисли
паклена огња дим; –
ја не знам како, зашто, –
а скроз те провидим!

Па што ми не даш мира,
већ продреш у мој сан,
пробудиш ме, па пратиш,
и гониш по вас дан.

Ал' грозна авет махне
на мене руком сад,
па морам да је слушам,
а нисам слушат' рад.

„Та лакше мало, лакше.
отари с чела зној,
немој се мене плашит',
рођаче, својче мој!“

„Добро ме гледај, добро –
ви'ш то би био ти,
без онога чудотворца,
без силне љубави.“

Два сна

На грудима ђул-Бегзаде,
миле ћери стар-Бидара,
стоји ружа, њу посладе
верна љуба Божидара;
а то значи: о поноћи
Божидар ће цури доћи.

Шта мирише по одаји?
Рујна ружа нешто сања:
о састанку у потаји,
о сладости миловања,
о пламену сред недара,
о пољупцу прва жара.

У рукама стар-Бидара
љута оца ђул-Бегзаде,
не бејаше још анџара
извучена бадаваде,
а сад с њиме старац седи
испод двора, у заседи.

Блед је месец, ноћ је тија,
задрхћу се звезде гдешто,
оштри анџар чудно сија,
оштри анџар сања нешто:

гдне муке каур-псету,
крв, издисај и освету.

У лето су кратке ноћи,
брзо свану, сунце скочи, –
сан, што га је ружа снила,
њим се ружа преварила,
а што га је анџар снио,
тај се пусти испунио.

Лука Филипов

Ево опет једно име,
да се, Србе, дичиш њиме.
Нек' му лети дична хвала
од гусала до гусала,
од срдаца до срдаца,
а Мухамед нек се жаца
од срамоте своје нове,
од потере соколове:
– Тај се соко браћо зове
Лука Филипов.

Док је мачем био, секô,
чувен беше надалеко,
ка̂ и сваки врли борац,
ка̂ и сваки Црногорац.
Ал' он своју славу шаље
од далека па још даље:
што да Турке мачем бије?
Што погану крв да лије?
Кад умије и друкчије
Лука Филипов.

Од руке му ј' доста пало,
ал' то њему беше мало.
Већ не мари таке жртве,
већ не воли Турке мртве;

гадне су му мртве главе,
које брзо забораве
шта је Србин своје роду,
и шта чини за слободу.
– Неће више да их коси,
тим се више не поноси,
хоће живе да их носи
Лука Филипов.

Кад се лане бише наши,
скочи Лука Осман-паши,
загри га као брата;
паде паша са свог хата.
Побеснише турски мачи,
а Лука се раскорачи,
па однесе свога лова
испред гњезда душманова,
и дотера пашу жива,
да свог кнеза њим дарива:
„Ево, кнеже, Осман-паше,
Турци ми га жива даше.
Ал' да није самцу туга
довешћу му скоро друга,
исто тако жива, здрава,
босонога, гологлава!“
Тако кнезу обећава
Лука Филипов.

Још се бије бојак свети,
у коме ће ил' умрети,
ил' победит' Србин змију, –
Пипери се с Турци' бију.
низ Гаревих Турци беже,
а наш Лука, наш витеже,
сустиже их скоком први; –
није Лука жељан крви,
он умије и друкчије,
па из јата турадије
шчепа Туре руком мушком,
предаде се Турчин с пушком:
„Аман, аман Карадаже!“
„Аман ти је, српски враже!
Али натраг! Што си стао,
кнезу сам те обећао!“
Тим га реч'ма убрзао
Лука Филипов

Иде Туре без вољице,
за њим Лука назорице;
ал' одостраг – враг не спава,
турске пушке удешава, –
једно врашко зрно стигâ,
згоди Луку, обрани га.
Заљуља се, мал' не паде,
даље крочит' не могаде.
Ето робу добре среће,
захука се да утече;

ал' загрози Лука руком,
и у руци шестопуком:
мораде му Туре клећи,
дигнут' Луку своји' плећи',
па га парип носит' свога
душманина рањенога,
што га шипка десном руком
и у руци шестопуком.
Пева Лука из свег гласа:
„Јахам коња без кајаса!
Благо мени ова дана,
ћерам дара обећана;
јахам кнезу роба мога,
роб ме носи рањенога.“
Па откаса тамо горе
кнез-Николи пред шаторе
с раном љутом и крвавом
на Турчину живом, здравом,
босоногом, гологлавом
Лука Филипов.

Три хајдука

У по бурне, црне ноћи,
Феруз-паша из сна скочи.
Жижак дркће, кô да чита
страву санка с бледа лица.
Феруз-паша каду пита:
„Камо кључи од тамница?...
Три године како труну –
ох, хајдучки пепô клети!
Па још ни сад мира нема –
у сан дође па ми прети!“
„Немој, аго, немој ноћу
силазити у тамнице,
сутра ћемо послат' Муја,
да покопа кости њине!“
„Ха-ха-ха-ха, бабо моја!
Ни живих се нисам боја
док су били за ужаса,
а немоли мртвих паса!
Морам ићи да их видим
како леже на трулишту,
Да их питам, што ме зову,
што ме траже, што ме ишту!“ –
Узе жижак – зрака дркће
на пашином бледом лицу –
зарђана брава шкрипну –
он се спусти у тамницу.

У тамници, ледној страви,
где јакрепе мемла дави,
где се грозе хладне гује,
кад се сете неких мука –
онде седе три костура,
три костура од хајдука.
Или седе, ил' се само
Феруз-паши тако ствара,
пред њима су на камену,
ка на столу, три пехара.

Проговара хајдук први:
„Имао сам верну љубу –
кад ме покри ова тама,
остала је јадна сама –
није сама... мач у руци,
па повика: где сте, вуци?
Тако стиже до твог двора,
пуче пушка одозгора,
проби срце јадне жене –
ево пехар крви њене!
Красно ј' вино, пуна ј' чаша –
наздрави ми, Феруз-паша!“

Сама с' рука паши диже,
сама нога крочи ближе,
пехар попи, цикну мука,
цикну паша – а те кости
смејаше се... „Бог да прости!“

Проговара хајдук други:
„Кад сам допô овог гроба,
питала те мајка моја:
пошто ћеш ми продат' роба?
А ти рече: три товара.
А сирота мајка стара
знојила се дању, ноћу,
нит' је јела, нит' је пила,
док крвавим није знојем
три товара измучила.
Кад ти синоћ благо даде,
ти се, пашо, смејат' стаде:
то је, бако, тек за рану;
твој је синак јунак био,
ако ј' умô камен гристи
мора да се угојио!
Свиснула је мајка моја –
овај пехар пун је вина,
крвавога њеног зноја!
Красно ј' вино, пуна ј' чаша –
наздрави ми, Феруз-паша!“

Сама с' рука паши диже,
сама нога крочи ближе,
пехар попи, цикну мука,
цикну паша – а те кости
смејаше се... „Бог да прости!“

Проговара хајдук трећи:
„Кад сам допô ових тмина,

имао сам у горици
недорасла, слаба сина.
Хтело дете пушку дићи,
пушка тешка, слабе руке –
поче јадно сузе ронит',
што не може у хајдуке.
Плакало је, гладно, жедно,
што му бабо овде труне,
плакало је, па је свисло –
ево чаше суза пуне! –
Красно ј' вино, пуна ј' чаша –
наздрави ми, Феруз-паша!“

Сама с' рука паши диже,
сама нога крочи ближе,
пехар попи, цикну мука,
мртав паде до хајдука.
Мртав паде – а те кости
смејаше се... „Бог да прости!“

Јадна мајка

Храни мајка до три сина,
три мелема туге своје,
међу браћом једна сеја,
њу ми зове: очи моје!

Ја каква је дивна Данка,
поносе се њома браћа;
а том браћом поноси се
Босна испод турска мача.

Поносе се њома браћа;
јер их сеја на бој жари, –
поноси се њима Босна,
јер су српски осветари.

А стара их мајка гледа,
њене сузе Бога моле:
сачувај ми, Боже, децу,
соколицу и соколе!

Али Туре Гавран-ага,
већ три ноћи нема санка, –
силан плаче: Где си, рају!
Будан бунца: Где си, Данка!

Диже чету, чета лети,
пушка плану – ето боја!

Скочи Данка иза санка:
„Не дајте ме, браћо моја!“

Крв се лије, бој се бије,
бежи Гавран, срам га хвата,
али Данка, тужна Данка,
нема више до два брата.

Друге ноћи Туре скочи,
чету диже, чета лети –
цикну Данка, браћу виче:
„Ево опет Гавран клети!“

Крв се лије, бој се бије,
бежи Гавран, срам га хвата,
али Данка, тужна Данка,
има само једног брата.

Треће ноћи Туре скочи,
чету диже, крвне свате, –
цикну Данка, брата зове:
„Ај, не дај ме, драги брате!“

Крв се лије, бој се бије,
поноћ стрепи, – аој, јаде!
Где си Данка, јадна т' мајка –
и трећи ти братац паде!

Гракну Гавран, цуру хвата:
„Сад си моја, цуро крута!“

„Нисам твоја, змијо турска,
већ сам овог ножа љута?“

Из срца јој крв појури,
мртва паде пред крвника,
последње јој речи биле:
„Има л' гдегод осветника?!“

Све је пусто, ноћ је мирна,
по бојишту мајка лута,
заплаче се по једанпут,
у смех грохне по сто пута.

Док је нашла до три мача
од три сина, три патника,
и четврта љута ножа –
ћеринога вереника.

По Србији тако хода –
гдегод који камен ниче,
мач му даје, нож му пружа:
„Ево, брате, осветниче!

Та зар ћутиш, српски сине!
Зар већ нема срца жива!“ –
Камен ћути, ноћца стрепи –
нико јој се не одзива...

По пољу је киша...

По пољу је киша пала
– киша росуља –
на девојци ништа нема,
Само кошуља...
Танана је кошуљица,
узводлија бела,
провиде се бела недра –
– кô два сунца да су ведра
па су ме занела!
Танком стазом пође амо:
„Ходи, сунце огрејано,
ходи, душо, ходи!“
Ал' то стаза брже чула
на лево се обрнула –
у шуму је води...
Ој, стазице, злобљивице,
ти остала пуста!
Ну, тако ми вере моје
стигнућу вас обадвоје,
јер шума је густа –
а слатка су,
медена су
девојачка уста.

Песма о песни

Кад се оно с прва греха
небо наоблачи,
те мораше људи
из раја изаћи, –
кô кад сиви соко сломи
своје десно крило,
тако им је горко,
тако тешко било.
Један другог болно гледа:
„Овако се живет' не да!
Та ми канда нисмо људи;
– празна срца, празне груди –
у празнини муке с' јате,
– зар нас клетве дотле прате?
Ил' ће очај да нас страти,
или ћемо подивљати!“

На тај вапај, на те гласе
Творац света смилова се:
„Ја досудих вашем греху
тежак део,
ал' да *и*ако тежак буде,
нисам хтео.
Сиђи доле, ћери моја
најмилија!“

И кћи сиђе – то је била
Поезија.

И на земљи кô да ново
сунце сину,
те разведри празну тмину,
пустолину.
Где је бола, где је јада
– песма блажи;
где се клоне, где се пада
– песма снажи;
где су људи добре ћуди
– песма с' ори;
што не можеш друкче рећи
– песма збори;
где утехе нема друге
– песма стиже,
а где сумња све обори
– песма диже.

Ено мајке код колевке
чеда тија,
чедо спава, а мајка га
песмом њија.

Песма мири, лепше него
цвеће мајско,
а што песма чеду жели,
то је – рајско.

Ено цркве, божја храма,
пун је света;
верни поју, песма с' диже
кроз кубета.
Где год цркве, свуд се таки
глас разлеже,
то појање слабе створе
с Богом веже.

Над мртвацем песма плаче:
„Свјати Боже!“
А из гроба нади ничу,
па се множе.
Та и гроб је тек колевка
бољег дања.
– И звона су само песме
поуздања.

Ево свати, опет песме
– дивни дани!
Песма с' пева младој неви,
„бисер-грани“.
Песма тресе пред младенце
росно цвеће,
доварава, дочарава
рајске среће.

Ено ратар с тешким трудом
оре радо;

ено пастир у самоћи
јави стадо;
ено моба сложно прегла,
сложно ради –
труде, патње и самоћу
песма слади.

Сузна мајка сина чека
из далека;
а и синак о њој снева
па попева.

Песма иде кроз свет цео,
не мори се;
„Мила мати, Бог ће дати,
надај ми се!“

Под столетним храстом седи
гуслар стари,
прошлост враћа, душе крепи,
срца жари.
Хеј, што Србин још се држи,
крај свих зала –
песма га је одржала,
њојзи хвала!

Где је бола, где је јада
– песма блажи;
где се клоне, где се пада

– песма снажи;
где су људи добре ћуди
– песма с' ори;
што не можеш друкче рећи
– песма збори;
где утехе нема друге
– песма стиже;
а где сумња све обори,
– песма диже.
Јер у песми нема мржње,
љубав влада,
у песми је цветак *вере*,
мелем *нада*.

Ко не схвати песма шта је,
шта ли може,
за њега си заман ћерку
послò, Боже!
Док о рајској срећи снева
душа живља,
он ће, клетник, да се следи
ил' подивља.

Негуј песму, њом ћеш скротит
љута тигра, –
али песма не сме бити
пуста игра.
Песма мора бити света,
бити чиста,

баш кô звезда у висини
што се блиста.

Мора бити богодана,
племенита,
мора бити обасјана,
истинита.

Мора тећи из дубине
срца здрава, –
таква песма све осваја,
покрава.

Таку песму гаји, негуј,
док те траје!
Не скврни је лажном душом,
– светиња је!

Прогоните л' таке песме,
чисте, свете, –
збогом срећо, – збогом наде, –
збогом свете!

O 3MAJY

Душан Раговић

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ

Јован Јовановић Змај рођен је у Новом Саду, 24. новембра 1833. године.

Умро је и сахрањен у Сремској Каменици, 3. јуна 1904. године.

Између та два датума протекао је његов живот.

У тих седамдесет година стало је много брига и невоља, које је морао подносити сам, и много лепоте и радости, које је поделио и оставио другима.

Јован Јовановић Змај био је песник. Написао је много песама за одрасле и за децу.

Био је ђак и студент и писао је песме, постао је лекар и писао песме, рано је остао без деце и жене али је и даље писао песме.

Лечио је и себе и друге лепим, једноставним песмама. Змајеве дечје песме училе су децу да мисле и говоре, да се радују свом језику, да га воле.

Најпре ону децу из времена кад је он живео и писао, а затим и њихову децу, унуке, праунуке, чукунукуке – све до данас. Уз Змајеве песме расло је и порасло много деце. Зато у готово сваком нашем граду постоји улица Јована Јовановића Змаја. Зато многе наше школе и библиотеке носе његово име. Зато постоје Змајева награда, Змајеве дечје игре, дечји часопис „Змај“.

Да се сећамо нашег доброг чика Јове Змаја. Тако му се и захваљујемо за све оно што је учинио да нам детињство буде лепо. Јована Јовановића Змаја више нема, али су живе његове песме. Оне трају. Већ више од сто тридесет година. Кренуле су испод Змајевог пера, пре много, много година, путовале од руке до руке, док нису стигле до вас.

Да и вас науче како се лепо мисли и говори. Да буду радост и вашег детињства.

А кад ви порастете, да их предате у руке својој деци. Да никад не заборавимо Јована Јовановића Змаја и његове песме.

САДРЖАЈ

Нарав се мења	9
Мали коњаник	10
Таши, таши танана	11
Није право	14
Уф!	15
Купање	16
Како би то стајало	18
Наш свирач	19
Које је боље	20
Ала су то грдне муке...	21
Шта ја видим	22
Магарац и фрула	23
Јуца и куца	24
Шта ли мисли Душко	25
Материна маза	26
Аратос такве љубави	28
Лени Рава	29
Пера као доктор	30
Мали брата	31
Разбијена војска	32

Срда	33
Аца гушчар	34
Јованка баштованка	35
Мали Ђука	36
Јунак Лака	37
Мали Јова	38
Ботаничари	40
Да ме метне ко за краља	42
Мрак	44
Бродари на везаном чамцу	45
Велика тајна	46
Коњаник	47
Мали филозоф	48
Брата се дури	49
Чупоглавац из кутије	50
Разговор с мачетом	51
Напомена матери	52
У мраку	53
Мали див	54
Читају	55
Добри суседи	56
Јоја и гуска	57
Ника	58

Наш јунак	59
Страшна прича	60
Ђира	62
Ево браца	63
Позив у комендију	64
Пачија школа	66
Биће игранка	68
Ко си ти	70
Патак и жабе	72
Лаза и његови голубови	74
Дете и лептир	75
Жаба чита новине	76
Птица тилатале	77
Зецови у очајању	80
Чудни су то пилићи	81
Како је жабац стекао бркове	82
Куцина кућа	83
Неће мачка да се сиграмо	84
Никад мира	86
Врабац и мачка	88
Зека, зека, из јендека	89
Нађите ми	90
Веселе у риту	92

Магарац се досетио	94
Миш, мачка и мишоловка	95
Код мачке на части	96
Лакоумна штука	97
После гозбе	98
Коњ и врабац	99
Мачак иде мишу у сватове	100
Ђуран и врабац	102
Цица-маца и рундов-бундов	104
Лупеж и пас	107
Дошао врабац да нам нешто каже	108
Маче	110
Вивак	111
Чворак	112
Страшило	114
Четири мачке	115
Нећеш, лијо, што си хтела!	116
Магарац и слон	119
Слон	120
Пливач и жаба	123
Веверица	124
Пужу	126
На слави код лава	127

Два зеца	128
Доручак	130
Песма о Максиму	131
Гаша	134
Пура-Моца	136
Пазар	138
Свет	140
Стара бака	141
Баба Љуба	142
Дете и бака	144
Вече	145
Ветар	146
Ево наших лапа	147
Сунце и ветар	148
Пчела и цвет	149
Зимска песма	150
Истина	152
Пази шта чиниш	153
Лепа реч	154
Прекомерност	155
Поштење	156
Добар друг	157
Сади дрво	158

У новом капуту	159
Птица у кавезу	160
Дед и унук	161
Јутутунска јухахаха	162
Обележја	164
Кад би	165
Песма	166
Поздрав Николи Тесли	169
12 Змајевих песама у избору Николе Тесле:	
Циганин хвали свога коња	173
Зашт' је војска ућутала	177
Једна цура...	178
Клетве	179
Тајна љубав	180
Уместо срца	182
Два сна	184
Лука Филипов	186
Три хајдука	190
Јадна мајка	194
По пољу је киша...	197
Песма о песми	198
ПОГОВОР	207

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1

ЈОВАНОВИЋ-ЗМАЈ, Јован, 1833-1904
Песарица / Јован Јовановић Змај. -
Београд : Нова школа, 2011 (Лакташи :
Графомарк). - 215 стр. : илустр. ; 20 см. -
(За чисту петипу (5))

Ауторова слика. - Тираж 2.500. - Стр.
207-208: Јован Јовановић Змај / Душан
Радовић.

ISBN 978-86-85307-95-9

COBISS.SR-ID 182414092

Јован Јовановић Змај:
ПЕСМАРИЦА

издавач:
Нова школа

за издавача:
Тодор Ђук

уредник:
Небојша Грујичић

ликовно графичка опрема:
Горан Витановић

шtamпа:
„Графомарк“ Лакташи

тираж:
2 500 примерака

ISBN 978-86-85307-95-9